

VOORWOORD

De digitale transitie betekent een diepgaande verandering in economie en maatschappij. Innovaties in digitale technologieën leiden tot vernieuwing en kansen: digitale technologieën kunnen bijdragen aan het verbeteren van logistieke processen, het efficiënter gebruik van grondstoffen, het verbeteren van diagnostiek, en het verminderen van arbeidsmarkttekorten. Gerichte inzet van digitale technologie kan werk ondersteunen en verlichten.

Nederland heeft een bloeiende technologiesector, en huisvest belangrijke vernieuwende tech-bedrijven. Tegelijkertijd gaat de verandering naar een maatschappij die steeds meer door middel van digitale techniek wordt vormgegeven gepaard met fundamentele vragen. Zoals naar de impact van AI op werk en op onderwijs; naar het gebruik van soms onuitlegbare, of niet transparante algoritmische besluitvorming door bedrijven en overheid; naar de afhankelijkheid van overheden, bedrijven en burgers, van grote technologie-ondernemingen. Het blijvend mee kunnen doen vergt aandacht voor de digitale vaardigheden van werknemers, ondernemers en burgers. En nieuwe toekomstperspectieven en nieuwe toepassingen – zoals de Metaverse of synthetische AI – vergen een continue doordenken van kansen en randvoorwaarden in het sociaal-economisch domein.

Centraal op de agenda van de EU en op de agenda van verschillende ministeries in Nederland staat het vormgeven aan deze digitale transitie, met oog voor innovatiekansen en met het blijvend waarborgen van de fundamentele waarden van democratie en rechtstaat.

Dit geldt ook voor de Werkgroep Digitale Transitie van de Sociaal Economische Raad, waar het afgelopen jaar met veel energie en inzet is gesproken, geluisterd, samengewerkt en verkend, en met kunde en vaardigheid mede vorm is gegeven aan de digitale transitie.

Prof. dr. A. Gerbrandy

Voorzitter Werkgroep
Digitale Transitie

OVER DE WERKGROEP

De werkgroep Digitale Transitie is in oktober 2021 opgericht om structureel aandacht te vragen voor de impact van de digitale transitie. Daarnaast draagt de Werkgroep zorg voor het integraal inbrengen van het onderwerp bij alle adviestrajecten van de SER.

In het eerste jaar heeft de Werkgroep zich gefocust op het positioneren van de werkgroep in de SER- organisatie, zowel organisatorisch als thematisch, en het monitoren van de impact en creëren van draagvlak hiervoor, binnen en buiten de SER.

SAMENSTELLING WERKGROEP DIGITALE TRANSITIE

Onafhankelijke kroonleden

Anna Gerbrandy (voorzitter)

Nanda Piersma (plv. voorzitter)

Bas ter Weel

Ondernemersleden

Stijn van Butselaar (VNO-NCW)

Plaatsvervangend: Thomas Grosfeld (VNO-NCW)

Ton Schoenmaeckers (VNO-NCW)

Plaatsvervangend: Guusje Dolsma (VNO-NCW)

Werknemersleden

Petra Bolster (FNV)

Plaatsvervangend: Fredy Peltzer (FNV)

Amerik Klapwijk (VCP)

Plaatsvervangend: Sacha van Heemskerk (VCP)

Adviserende leden

Linda Kool (Rathenau Instituut)

Paul Verstraten (CPB)

Plaatsvervangend: Rik Dillingh

Secretariaat SER

Carine van Oosteren

Judith Blijden

Timothy van der Linden

Ella van Zaal

1. POSITIONERING BINNEN DE SER

De digitale transitie snijdt dwars door de doelstellingen en activiteiten van de SER. De meeste activiteiten van de SER vinden plaats in de thematische *Commissies en Werkgroepen*. Hier worden onder andere SER adviezen voorbereid. De Werkgroep heeft op twee manieren bijgedragen aan de inbedding van de digitale transitie bij de SER.

Relaties met andere SER-commissies

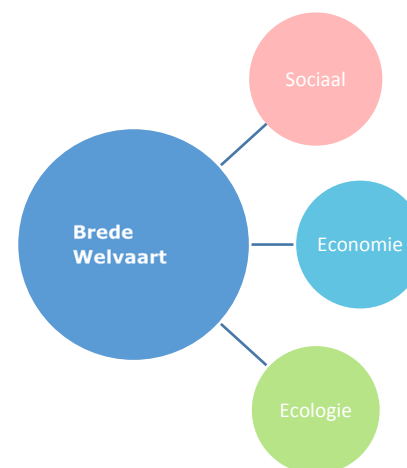
Er is aansluiting gezocht bij relevante adviestrajecten. De Werkgroep heeft input, advies en/of bijdragen geleverd aan verschillende trajecten, namelijk:

- Commissie Hybride werken, *Hoofdstuk 4.5* in *Advies Hybride werken*
- Actie-agenda Leven Lang Ontwikkelen: Er wordt samengewerkt rond met name het versterken van digitaal bewustzijn en digitale vaardigheden.
- Commissie ARBO 2040: Er is een notitie opgesteld over de waarde van werk. (nog niet gepubliceerd)
- Commissie Arbeidsmarktekorten maatschappelijke sectoren: Er is een paragraaf geschreven over de bijdrage van technologie als oplossing voor de arbeidsmarktekorten. (nog niet gepubliceerd)
- Bijdrage aan *de jaarlijkse monitor van de European Social Partners Framework agreement on Digitalisation*.
De bijdrage van de werkgroep bestond uit een overzicht van de activiteiten van de sociale partners en de SER op het terrein van de digitale transitie

Verkenning nieuwe thema's

De SER streeft naar brede welvaart voor iedereen. Dit is verankerd in de doelstellingen van de SER:

- Een sterke en duurzame economie
- waarin zoveel mogelijk mensen aan het werk zijn
- met een redelijke verdeling van inkomens.

Het CBS heeft een monitoringsysteem opgesteld voor brede welvaart en onderscheidt drie niveaus: hier en nu, later en elders. De Werkgroep werkt toekomstgericht en heeft op basis van de invulling van 'later' gekeken naar welke thema's binnen de digitale transitie relevant kunnen zijn voor het werkveld van de SER en nog niet structureel worden behandeld. De Werkgroep heeft voor 2022 vier thema's gekozen:

- Digitaal bewust en vaardig
- Digitale overheid
- Data-economie
- Digitale - en energietransitie: verkenning start in 2023

De thema's zijn verkend door het bespreken van de huidige stand van zaken. Waar nodig zijn verdiepende sessies georganiseerd, o.a. met hulp van externen. Zo heeft Yvo Volman, directeur van de afdeling Data bij de Europese Commissie, een toelichting gegeven over de beleidsplannen van de Europese Commissie binnen de data economie, heeft Arjen Widlak een lezing gegeven over de digitale overheid en heeft de Werkgroep samen met de Alliantie Digitaal Samenleven het evenement *Dare to be aware* georganiseerd over het thema 'digitaal bewust en vaardig'.

2. MONITOREN EN DRAAGVLAK

De Werkgroep heeft actief input uit de maatschappij opgezocht voor het vergroten van de zichtbaarheid van de Werkgroep, het creëren van draagvlak en het monitoren van nieuwe relevante thema's. Dit heeft de Werkgroep gedaan door het organiseren van bijeenkomsten, afleggen van werkbezoeken, contact leggen met relevante organisaties en deelname aan events van derden.

Georganiseerde bijeenkomsten

Expertsessie Data Act “Met Data Act meer zeggenschap over digitale gegevens” door Yvo Volman, directeur afdeling Data, DG for Communications Networks, Content and Technology, Europese Commissie, 5 juli 2022, samen met de Commissie Consumentenaangelegenheden (CCA)

Bijeenkomst Dare to be aware, 6 oktober 2022, samen met de Alliantie Digitaal Samenleven. Een evenement over het onderwerp Digitaal bewust en vaardig.

Tijdens de bijeenkomst “Dare to be aware” was er o.a. aandacht voor het kunstwerk van Julia Janssen, beeldend kunstenaar. Een interactieve installatie bestaande uit allemaal zorgvuldig gerangschikte pingpongbolletjes. Haar doel is om bewustzijn te creëren over de gevolgen van het gebruik van apps en het klikken, liken, chatten en swipen.

3. WERKBEZOEKEN

8 juni 2022: *Adyen en Bits of freedom*

Adyen is een Nederlandse organisatie die zich bezighoudt met het faciliteren van betaalmogelijkheden voor bedrijven. Tijdens dit bezoek heeft Adyen haar perspectief op het innovatieklimaat van Nederland uitgelicht en inzicht verschaft in de werking van het digitale b2b business model.

Bits of Freedom is een maatschappelijke organisatie die zich inzet voor mensenrechten. Tijdens dit bezoek vertelde Bits of Freedom over hun missie en visie en de machtsverhoudingen tussen burgers, (tech)bedrijven en de overheid.

Interne kennisdeelsessies

23 mei 2022: Centre of expertise cybersecurity

30 november 2022: JongSER lezing over algoritmes door Nanda Piersma

HET NETWERK

Overheid

Ministerie Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Ministerie Economische Zaken en Klimaat
Ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Tweede Kamer Commissie Digitale Zaken
Digital Trust Center
Autoriteit Persoonsgegevens

Kennisorganisaties

Algemene Rekenkamer
Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
College voor de Rechten van de Mens
Rathenau Instituut
Centraal Planbureau

Werkgeversorganisaties

VNO-NCW/MKB-Nederland
NLdigital
FME
LTO

Werknemersorganisaties

FNV
VCP
CNV

Hoger onderwijs

Universiteit van Amsterdam
Tilburg University
Erasmus Universiteit
Hogeschool van Amsterdam
Hogeschool van Rotterdam
Hogeschool van Den Haag
Hogeschool Utrecht

Overige organisaties

Alliantie Digitaal Samenleven
Electronic Commerce Platform Nederland (ECP)
I.AMDIGITAL
Bits of Freedom
Nationale Coalitie Duurzame Digitalisering
Human Capital Agenda (HCA-ICT)
Platform Talent voor Technologie (PTvT)
Landelijk expertisecentrum voor curriculum (SLO)
Digitale Academie Noord-Nederland

4. COMMUNICATIE

Over het thema digitalisering zijn regelmatig nieuwsberichten op de [themawebsite digitalisering](#) geplaatst.

SER magazine artikelen:

[De SER ontwikkelde een interactieve digitaliseringskaart van Europa](#)

['Met een muisklik zie je hoe digitaal EU-landen zijn'](#)

[Digitalisering vergroot overlevingskansen organisaties](#)

[De kansen en schaduwkanten van digitalisering](#)

[Besturen wij het systeem of bestuurt het systeem ons? 7 vragen aan een AI-jurist](#)

[Van AI tot virtual reality: 8 digi-termen verklaard](#)

Overige artikelen:

[Concurrentie in digitale sector eerlijker door DMA](#)

[Wat zijn de kabinetsplannen voor digitalisering?](#)

[Zo richt het kabinet haar digitaliseringsplannen in](#)

[Een digitale economie die werkt voor iedereen](#)

Columns SER magazine:

[Dare to be aware](#)

[Wie bepaalt de regels in de Metaverse?](#)

Filmpjes:

[Hoe beïnvloedt digitalisering jouw werk?](#)

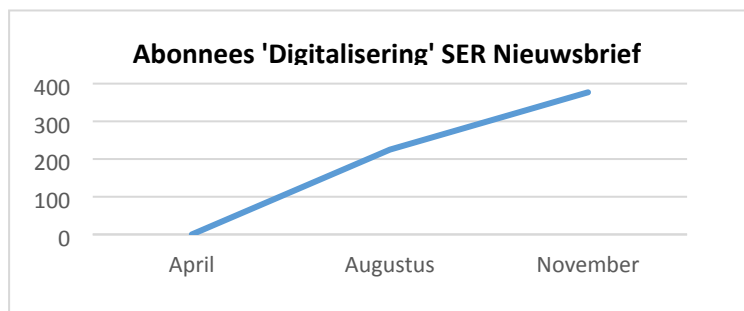
[Recap van bijeenkomst Dare to be aware](#)

De interactieve kaart geeft een mooi overzicht hoe digitaal EU-landen zijn, aan de hand van de Digital Economy and Society (DESI) Index.

De DESI-index meet hoe digitalisering zich ontwikkelt op basis van vier indicatoren:

- menselijk kapitaal (zoals digitale vaardigheden en ICT-specialisten),
- connectiviteit (digitale infrastructuur, zoals 5G-dekking),
- integratie van digitale technologie (het gebruik van digitale technologie in bedrijvigheid),
- digitale openbare- en overheidsdiensten (toegankelijkheid van openbare diensten).

5. VOORUITBLIK

De Werkgroep Digitale Transitie heeft met succes kunnen bijdragen aan het structureel op de kaart zetten van de impact van de digitale transitie binnen het SER werkveld. Het komend jaar zal de Werkgroep haar werk voortzetten met aandacht voor breed draagvlak.

De Werkgroep blijft zich richten op de impact van de digitale transitie op de drie kern doelstellingen van de SER:

- Een sterke en duurzame economie
- waarin zoveel mogelijk mensen aan het werk zijn
- met een redelijke verdeling van inkomens.

De SER is in gesprek met verschillende partijen over hoe zij haar rol nog beter kan invullen en samen met andere organisaties het debat over de digitale transitie in Nederland kan blijven aanjagen.